

EVALUERING VEDRØRENDE PROJEKT IDRÆTSSZEN

Jan Toftegaard Støckel

2011:4

MOVEMENTS

Evaluering vedrørende projekt Idrætszen

Jan Toftegaard Støckel

Evaluering vedrørende projekt Idrætszen

Udarbejdet af Jan Toftegaard Støckel
Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund
Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet

Udgivet 2011
ISBN 978-87-92646-25-5

Serie: Movements, 2011:4
Serieudgiver: Institut for Idræt og Biomekanik

Forsidefoto: Corbis
Forsidelayout: UniSats
Opsætning: Lone Bolwig

Tryk: Print & Sign, Odense

I perioden 2008-2010 har Viborg Idrætsråd udviklet et idrætstilbud for anbragte børn i Viborg Kommune under titlen 'Idrætszen'. Med Idrætszenprojektet har Viborg Idrætsråd taget et prisværdigt og kvalificeret skridt i retning af at skabe et relevant idrætstilbud til børn og unge anbragt udenfor hjemmet.

Idrætszenprojektet er et vellykket modelprojekt, der har stort integrationspotentiale for udsatte børn- og unge målgrupper.

Projektets centrale udfordringer består i at sikre den strukturerede opsporing af børn og unge, samt i at sikre den fortsatte ressourcetilførsel til at opretholde den praktiske og organisatoriske koordinationsfunktion.

Indhold

Resume	5
Forord.....	7
Formål med evalueringen	8
Evalueringens metoder	8
Deltagerobservation af idrætsvennerne i aktion	8
Interviews og samtaler med idrætsvenner	9
Samtaler med kontaktpersoner og plejefamilier	9
Deltagerobservation på erfaringsmøder	9
Effektevaluering.....	9
Oversigt over deltagende børn, idrætsvenner og foreninger	10
De anbragte børns oplevelse af idrætsdeltagelse	13
Observation nr. 1 med 7 årig pige til ridning.....	14
Baggrundsoplysninger	14
Observation	14
Tolkning	15
Observation nr. 2 med 13 årige dreng til bowling	16
Baggrundsoplysninger	16
Observation	16
Tolkning	17
Observation 3 med 9 årig pige til gymnastik	18
Baggrundsoplysninger	18
Observation	18
Tolkning	19
Opsamling og konklusioner på børnenes deltagelse.....	19
Rekruttering, uddannelse og møder	20
Idrætsvennernes udbytte og fastholdelse.....	21
Perspektiver og potentialer	23
Samarbejdet mellem idrætsven og anbringelsessted	24
Projektets organisering, udvikling og læring	24

Resume

Viborg Idrætsråd har i perioden 2008-2010 etableret og udviklet et særligt foreningsbaseret idrætstilbud under titlen *IdrætsZen* eller i daglig tale *Idrætsven*. I tillæg til at udvikle en anvendelig projektmodel for denne særlige målgruppe har projektet medført en række sekundære gevinster, der blandt andet omfatter etableringen af et korps af motiverede idrætsvenner, tættere samarbejdsrelationer med idrætsforeningerne, samt en øget synliggørelse af idrætsrådets kompetencer i forhold til udsatte målgrupper. Endvidere har Viborg Idrætsråds arbejde med Idrætsvenprojektet ført til en synliggørelse af udsatte børn og unges særlige behov for strukturerede idrætstilbud – en synliggørelse – der i løbet af projektet har vakt opmærksomhed på forvaltningsgangene i mange andre kommuner samt i idrætskredse.

Evalueringsens konklusioner bygger på en række observationer af erfaringsmøder og samtaler med idrætsvenner, foreningsledere, projektkoordinator og kommunale samarbejdspartnere. De følgende delkonklusioner er udtræk af evalueringsrapportens centrale fund:

Projektideen med at inddrage voksne idrætsvenner som ekstra ressourcepersoner for de anbragte børn og unge har generelt virket positivt i forhold til at give tryghed til deltagelse. Styrken i konceptet ligger i dets enkelthed. Den voksne er tilstede for barnet/den unge, og ofte uden yderligere forpligtelser og opgaver end blikket for den unges behov. Undervejs i projektet er denne intention dog blevet udfordret af mange andre løsningsmodeller, hvor fx flere voksne har delt idrætsvenopgaven i forhold til ét barn, ligesom en række trænere og hjælpetrænere også har fungeret som idrætsven på en og samme tid. Nøglen til succes i relationsopbygningen mellem barnet/den unge og idrætsvennen skal henføres til idrætsvennens vedholdenhed, oprigtighed og stabilitet, snarere end deres stillingsbetegnelse i foreningen. Rekrutteringen af idrætsvenner med en egnet personlighed og karakter er altafgørende. Kravene i forbindelse med rekrutteringsarbejdet omfatter endvidere en tæt dialog med alle interessenter, herunder især foreninger, frivillige trænere/ledere og bosteder, om egnede aktiviteter idrætsvenner og foreninger.

Opsporingen af anbragte har været en opgave for Nørresø Børnepension og Viborg Kommune. Efter første projektår skulle børnetallet fordobles fra 10 til 20. Målsætningen om 20 børn er dog først ved at blive indfriet i projektets afsluttende fase. Viborg Kommune har igennem processen været positiv overfor projektet og bevilget dobbelttilskud til foreninger med specialbørn. Imidlertid kunne det have været frugtbart, hvis kommunen som central samarbejdspartner havde påtaget sig en mere synlig rolle i opsporing og partnerskab.

Viborg Idrætsråd har i mangel på alternative rekrutteringskilder næsten udelukkende inddraget børnene fra Nørresø Børnepension. I projektets andet og tredje år er flere børn fra plejefamilier blevet opsporet, således den ønskede volumen kunne opnås.

Idrætsrådets afholdelse af erfaringsmøder med idrætsvenner, eksperter og projektleder

vurderes som en central faktor for, at det er lykkedes at fastholde idrætsvennerne. Idrætsvennernes drivkraft består i at vide (for sig selv), at de gør noget værdifuldt. Det har de haft mulighed for at blive klogere på gennem samtaler med projektleder og i nogen grad på erfaringsmøderne. Aflønningen på 1500 kr. per sæson har haft en symbolsk betydning som anerkendelse. For de unge idrætsvenner på 15-18 år har løn ikke været det afgørende, men dog en medvirkende faktor. For de voksne idrætsvenner (over 20 år) med fast arbejde har lønnen været af mindre eller ingen betydning.

Gennem erfaringsmøderne er idrætsvennernes arbejde blevet synliggjort og anerkendt, ligesom møderne har muliggjort faglige oplæg, erfaringsudveksling og social netværksdannelse gennem samtale og fællesspisning. Idrætsvennerne siger samstemmende, at det har været vigtigt at kunne modtage faglige oplæg og få sparring på deres egen situation.

Idrætsforeningernes deltagelse i idrætsvenprojektet kan ansues som muligheder for tæt samarbejde omkring den pågældende målgruppe. Men disse muligheder viser sig også som svagheden i projektet når foreningernes ejerskab og ressouceforsøg svigter. Erfaringerne har vist, at idrætsvennerne rekrutteres i de foreninger, hvor man forsøger at give de udsatte børn og unge et tilbud. Foreningerne har spillet en rolle i denne rekruttering, men de interviewede idrætsvennerne giver selv udtryk for, at opgaven ikke er speciel synlig eller anerkendt i deres forening. I enkelte tilfælde har beslutningen om foreningens deltagelse i projektet været et anliggende for bestyrelsen, mens det i de fleste tilfælde har været et anliggende mellem Viborg Idrætsråd og idrætsvennen. Ideen om at projektet skulle bygge på et tæt samarbejde eller partnerskab mellem kommunen, idrætsforeninger og idrætsrådet har i projektet ændret sig til i højere grad at være en udliciteret opgaveløsning, hvor idrætsrådets projektleder har struktureret såvel kommunikation som organisation.

Idrætsrådets projektleder har gennem sit engagement, faglige indsigt og stabilitet fungeret som projektets centrale omdrejningspunkt. Projektlederen har formået at balancere hensynene til såvel den organisatoriske udvikling og kontakt til foreningslivet som til den jævnlige kontakt til idrætsvennerne på en struktureret og positiv måde, der har virket særdeles befodrende på idrætsvennernes lyst til at ville deltage. Tilstedeværelsen af lønnet arbejdskraft i form af en projektleder vurderes som en nødvendighed for at udvikle og drive et projekt af denne karakter. Den centrale læring fra projektet handler om den nødvendige synliggørelse af projektet overfor foreninger og idrætsvenner. Hvor projektlederen i de første 2 ½ år har skullet overbevise og mildne skepsis, opleves der i projektets slutfase en forandring, hvor tingene glider lettere, og hvor foreninger selv henvender sig for at blive skrevet op til at være med i projektet.

Den anvendte projektmodel udfylder et vigtigt socialt behov for en vanskelig og overset minoritetsgruppe i kommunerne, fordi de anbragte børn og unge kun i ringe grad selv er i stand til at give udtryk for deres behov for deltagelse i fysisk og social aktivitet. Den relativt høje fastholdelsesprocent på over 50 er et unikt resultat, som alene skal tilskrives idrætszenprojektet, og den måde vi bedst kan måle børnenes tilfredshed med de tilbud de har modtaget.

Set i treårigt perspektiv har projektomkostningerne været beskedne, og fordi vi ved at

anbragte børn er meget dyre i drift, så kan den gradvise sociale integration, der er opnået gennem projektet, måske - på lidt længere sigt - vise sig at have været givet godt ud. Der har i projektet kun været tilstræbt en inklusion af anbragte børn og unge. Det synes meget oplagt at udvide ordningen til fremadrettet at omfatte andre typer af socialt eller fysisk udsatte målgrupper. De største inklusionspotentialer befinder sig i målgruppen af børn, der er stoppet med at gå i klub, SFO eller idrætsforening, fordi disse i tidligere undersøgelser generelt udviser stor motivation for at modtage nye idrætstilbud.

Forord

I Danmark har vi en meget positiv forståelse af hvad foreningsidrætten er, og hvad den kan. Idrætten anskues ofte som et positivt sted, hvor selvopofrende voksne frivillige kærrer sig om fællesskabet, og hvor børn og unge gennem og leg og konkurrence kan opnå kammeratskaber og udvikle vigtige karaktertræk som selvtillid, beslutsomhed, mod, udholdenhed osv. Det er netop af disse grunde, at mange voksne forsøger at opmuntre børn til at deltage i idræt eller lignende fritidsaktiviteter.

Imidlertid viser en SFI-analyse fra 2009 af 11 åriges fritid og trivsel, at børn, der modtager social støtte i form af pædagogisk hjælp i hjemmet, psykologhjælp, døgnophold eller anbringelse uden for hjemmet, er mindre aktive i foreningslivet end andre. Undersøgelsen viser også, at hvis de alligevel har haft kontakt med foreningsidrætten, så har de i højere grad end andre børn været udsat for mobning fra jævnaldrende.

En tværsnitsundersøgelse fra 2010 af børn i 5. og 9. klasse i fire kommuner illustrerer ligeledes, at ulighed i idrætsdeltagelse, i høj grad knytter sig til forældrebaggrund (erhvervsstatus, samlivsstatus, kulturel baggrund og forældrenes egen idrætsdeltagelse).

Dermed dokumenteres det som pædagoger, lærere og idrætsforeninger i årtier har kendt til fra deres dagligdags praksis, nemlig at børn og unge fra mindre privilegerede hjem har vanskeligere ved at begå sig i foreningsidrætten end mainstream børn og unge.

Vanskelighederne med at fastholde børn og unge fra ressourcetsvage familiebaggrunde har ikke tidligere været et egentlig problem for idrætsforeningerne, der som regel har haft stor tilgang fra 'almindelige' børn og unge. Siden midten af 1990'erne er der fra politisk side i stigende grad blevet stillet spørgsmål ved om idrætten skal påtage sig et udvidet socialt ansvar til gengæld for den betydelige offentlige støtte, der tilgår foreningerne. Siden kommunalreformen i 2006, hvor kommuner fik ansvar for den borgerrettede forebyggelsesindsats, så er kommunernes interesse for sociale indsatser i forhold til de dyreste anbringelser vokset.

Med politikernes udvikling af puljepolitik, herunder især de såkaldte satspuljemidler, kombineret med et fald i idrætsforeningernes aktivitetsbestemte indtægter er der kommet gang i en række udviklings- og partnerskabsprojekter, hvor idrætsorganisationer, kommuner og foreninger har opnået tilskud til inddragelse af udsatte børn- og ungemålgrupper. Det er blandt andet på denne baggrund, at nærværende udviklingsprojekt har sin

berettigelse som et nødvendigt modelprojekt.

Indledningsvis skal det noteres, at den løbende evaluering har ændret sig i takt med projektets udvikling. Der var i den oprindelige evalueringsplan lagt mere vægt på eksempelvis partnerskabsprocessen og gennemførelse af spørgeskemaundersøgelse med idrætsvenner, men projektets realiteter har bidraget til at justere såvel fokus som dataindsamlingsmetoder.

Formål med evalueringen

Evalueringen belyser indledningsvis i hvor stort omfang, det er lykkedes projektet at indfri de opstillede resultatmål. Evalueringens hovedvægt ligger dog i procesevalueringen, hvor formålet er at indkredse følgende hovedpunkter:

1. De anbragte børns oplevelse af, og respons på, foreningsdeltagelse
2. Rekruttering og fastholdelse af idrætsvennerne
 - Rekruttering, uddannelse og møder
 - Idrætsvennernes udbytte
 - Perspektiver og potentialer
3. Projektets organisering, udvikling og læring
 - En belysning af samarbejdsrelationerne mellem centrale interessenter
 - En analyse af perspektiverne i at forankre projektet uden tilskud – på basis af erfaringer fra projektets forankringsfase
 - Projektets perspektiver

Evalueringens metoder

Idrætsvennerne og de anbragte børn er projektets naturlige omdrejningspunkt og derfor også af central interesse for evalueringen. I tillæg hertil tilsigter evalueringen at belyse de samarbejdsrelationer og processer, der knytter sig til den organisatoriske udvikling af projektet. De mange forskelligartede opgaver i evalueringen påkalder sig derfor et metodisk design, der rummer flere dataindsamlingsmetoder. Der er på grund af projektets karakter (størrelse, indhold og antal deltagere) udelukkende anvendt kvalitative undersøgelsesmetoder.

Deltagerobservation af idrætsvennerne i aktion

I forhold til de involverede børns oplevelse af, og respons på, deltagelse er valget af metode faldet på deltagerobservation. I tillæg har evaluator anvendt interviews med idrætsvennerne som en indirekte undersøgelsemetode til at afdække børnenes oplevelse af deltagelse. Valget af deltagerobservation i forbindelse med idrætspraksis er valgt for ikke at

gribe forstyrrende ind i børnenes liv. De forskningsetiske overvejelser har primært taget afsæt i, at det, for den pågældende målgruppe af sårbare anbragte børn og unge, kan være vanskeligt at kapere fremmede og være svært, eller ligefrem umuligt, at udfylde et spørgeskema eller indgå i interviews.

I forbindelse med to af de gennemførte deltagerobservationer opstod der imidlertid en god kontakt til de anbragte børn som følge af idrætsmiljøernes særlige indretning (trange rum). Børnene spurgte nysgerrigt og interesseret hvem jeg var, og hvad jeg skulle der. Det medførte i begge tilfælde en kort samtale, hvor jeg forklarede, at jeg var kommet for at se, om de var glade for at gå til idræt, og at jeg også var der for at tale med deres idrætsven. Det medførte, at børnene selv tog initiativ til at fortælle om det, de var gode til eller glade for ved den pågældende aktivitet. Disse uformelle samtaler havde ikke karakter af interviews, og bør derfor kun betragtes som et supplement til de gennemførte deltagerobservationer.

Interviews og samtaler med idrætsvenner

Med henblik på at afdække idrætsvennernes erfaringer med deltagelse i projektet, herunder deres drivkraft og oplevelse af børnenes udbytte, er der blevet gennemført i alt seks interviews samt en række uformelle samtaler. De uformelle samtaler om projektet er foregået i forbindelse med evaluators deltagelse i erfaringsmøder. Udvalgelse af relevante interviewpersoner er sket på baggrund af undertegnede's kendskab til idrætsvennerne fra erfaringsmøderne. Interviewene er blevet gennemført i Viborg Idrætsråds lokaler, privat hos idrætsvennerne, og i et enkelt tilfælde ved et idrætsanlæg.

Samtaler med kontaktpersoner og plejefamilier

I løbet af evalueringsperioden har der lejlighedsvis været kontakt til plejefamilier med henblik på korte tilbagemeldinger om, hvordan tilbuddet passede den unge, og hvordan de har oplevet idrætsvenordningen. Disse samtaler vil der undervejs i evalueringsrapporten blive refereret til i generelle vendinger.

Deltagerobservation på erfaringsmøder

Der er gennemført deltagerobservation i forbindelse med fire erfaringsmøder. Formålet med observationerne har været at opsamle viden om idrætsvennernes oplevelser og erfaringer med deltagelse i projektet, ligesom det har været hensigten at følge projektlederens arbejde med at uddanne og fastholde idrætsvennerne.

Effektevaluering

I det følgende er der foretaget en beskrivelse af, hvor mange børn, der har deltaget i tilbuddet, og hvor mange børn der har gennemført tilbuddet. Opgørelsen indeholder ligeledes information om, hvor mange idrætsvenner, der har deltaget. Denne opgørelse sættes

efterfølgende i relation til projektets succeskriterier, som de fremgår af den oprindelige projektbeskrivelse:

- (1) *Anbragte børn*: Meget få anbragte børn – under 10 pct. – forbliver i dag i den samme idrætsforening over en hel sæson. Ambitionen i IdrætZen er at hæve dette tal til over 25 pct. og gerne helt op på 50 procent.
- (2) *Idrætsvenner*: Meget få idrætsforeninger kender i dag til ideen om en idrætsven. Ambitionen er - via uddannelse og løbende ERFA-møder - at ruste idrætsforening og idrætsven til opgaven, således at mindst 75 pct. af idrætsvennerne forbliver i projektet en hel sæson.
- (3) *Mobiliseringstid*: Det er vigtigt, at børnenes idrætsønsker tages alvorligt. Ambitionen er, at mindst 75 pct. af de anbragte børn skal tilbydes en idrætsven, i den idrætsgren *de ønsker* inden for *en måned* efter deres første henvendelse. (Denne målsætning træder først i kraft år 2, hvor antallet af idrætsforeninger udvides).
- (4) *Forankring*: Det er projektets ambition, at succeskriterierne 1-3 opretholdes - også i projektets tredje år hvor en lang række budgetposter udfases.

Oversigt over deltagende børn, idrætsvenner og foreninger

	Navn	Alder	Bosted	Idrætsforening	Idrætsven	Start	Ophør	Længde	Bemærkninger
1	Pige	9	Nørresø Børnepension	Birgittelyst Sports Rideklub	Først OLP (M) Dernæst PB (K) Nu IL (K)	08/2008		<2,7 år	Fortsætter - er nu på 2 hold
2	Dreng	11	Nørresø Børnepension	Gymnastikfor. Kvik	TK (K)	09/2008	04/2011	2,6 år	Afsluttede sæsonen. Er startet på maleskole uden støtte
3	Pige	8	Nørresø Børnepension	Birgittelyst	PB (K) HS (M)		01/2009	1,4 år	Er startet på spejder som 2. aktivitet, uden støtte i efteråret 2010
4	Dreng	11	Nørresø Børnepension	Viborg Svømmeklub	Hjælpe-træner BP (K)	01/2011		0,3 år	Der har været brugt 1 år på at finde en aktivitet.
5	Dreng	10	Nørresø Børnepension	Viborg Karate og Kickboxing Center	TP (M)	01/2009	06/2009	0,6 år	
	Dreng	11	Nørresø Børnepension	TKL Skytteklubben	S (M)	09/2009	10/2010	1,0 år	Kørte sur i det efter 1 sæson, er startet med ny aktivitet.
	Dreng	12	Nørresø Børnepension	Viborg Svømmeklub	BP (K)	01/2011		0,3 år	

Evalueringsrapport af projekt Idrætszen

8	Dreng	14	Nørresø Børnepension	Løgstrup if-badminton	LH (K)	09/2008	10/2008	0,1 år	Var for gammel. Er aldrig kommet i gang med aktivitet
9	Pige	11	Nørresø Børnepension	Viborg Sportsdans (hip hop)	CS (K)	08/2008	12/2008	0,9 år	Afsluttede i forbindelse med forårsopvisning
	Pige	11	Nørresø Børnepension	Viborg Sportsdans Pardans	CS (K)	01/2009	05/2009		
	Pige	12	Nørresø Børnepension	Viborg Kajakklub	MO (M)	09/2009	10/2009	0,2 år	Fik startet op på kajak, men sæsonen sluttede. Blev hjemgivet i løbet af vinteren.
10	Dreng	13	Nørresø Børnepension	Viborg Gf		09/2008	10/2008	0,1 år	Nåede aldrig reelt at starte op Matchede ikke holdet. Ingen reel idrætsven
11	Dreng	8	Nørresø Børnepension	Vgf	Nåede aldrig reelt at starte op	09/2009	10/2009	0,1 år	Magtede ikke hold/konkurrencesport,er startet på ny akt.
	Dreng	9	Nørresø Børnepension	Viborg Bowling Klub	JJ (M)	09/2010	Aktiv	0,9 år	Denne aktivitet matcher hans personlighedsstruktur
12	Dreng	10	Nørresø Børnepension	Viborg Kajakklub	MO (M)	05/2011	Aktiv		Ny starter 05/2011
13	Dreng	6	Nørresø Børnepension	Birgittelyst Sports Rideklub	PB (K) HS (M)	04/2011		0,2 år	Nystartet
14	Dreng	13	Nørresø Børnepension	Vestermarkens fodboldklub	? 3 forældre der også træner holdet har et ekstra øje på ham og kender hans historie	April 2011	Aktiv		Er startet ved sæsonstart april 2011
15	Dreng	10	Pleje-familie	Viborg Karate Skole	Første JB Dernæst R+SL	Nov 2009	Aktiv		Træner 2 gange ugtl.
16	Dreng	10	Pleje-familie	Viborg Karate Skole	JB (M)	Nov 2009	Aktiv		
17	Dreng	12	Pleje-familie	Viborg Rideklub Birgittelyst rideklub	THS				Prøvet ridning Det lykkedes aldrig. Forsøgt gennem 2 mdr. ADHD. Start på medicinering, mange grunde
18	Dreng	13	Pleje-familie	TKL Skytteforening	SF (M)	01/2010	Aktiv		

	Dreng	13	Pleje-familie	Klatre-klubben Louis	M	? jan. 2011	Aktiv		Vil kun når M (ung mand) er der
19	Dreng	9	Pleje-familie						Ridning uden for idrætsven ordning - vil gerne starte svømning
20	Dreng	13	Pleje-familie	Bowling-klubben ST	JJ(M)	10/2008	10/2010	2 år	Flyttet botilbud – tog sin bowlingkugle med til ny klub
21	Pige	7	Pleje-familie	Birgitellyst Rideklub	HS	06/2010	Aktiv		
22	Dreng	4	Pleje-familie	Birgitellyst Rideklub	HS	11/2010	Aktiv		

I løbet af projektets første år blev i alt ni børn opsporet og indlemmet i projektet. Blandt de ni der startede, har der været et frafald på fire. To af de fire stoppede efter cirka to måneder, mens de andre to deltog i en halv sæson og stoppede i forbindelse med sæsonpause med henvisning til, at de gerne ville prøve noget andet.

I løbet af projektets andet og tredje år har yderligere 13-14 børn fået et idrætstilbud. Det kan være vanskeligt præcist at angive hvor mange børn, der modtager et idrætstilbud, da flere aktiviteter netop er ophørt som følge af sæsonpause, og fordi sommeraktiviteterne først lige er ved at starte op. Det anslås at ca. 14-15 børn er idrætsaktive. Dertil kommer at 3 børn har deltaget i idrætsaktiviteter i 1½-2 år, men netop er stoppet, fordi de gerne vil prøve andre aktiviteter, eller fordi de er flyttet hjem. En dreng, der skulle overgå til institution/botilbud, fik sin bowlingkugle med hjem, således han kunne begynde i en ny klub. Der er ligeledes kommet en del 'nye' børn til i april/maj 2011, hvorfor det endnu er for tidligt at sige, om de reelt går til aktiviteterne.

I relation til succeskriterie nummer et, så er det lykkedes at fastholde mere end halvdelen af de anbragte børn og unge i foreningsbaserede idrætstilbud igennem en sæson. Dermed opfyldes målsætningen om at 25 og gerne 50 procent fuldfører en sæson.

I forhold til succeskriterie nummer to kan det konstateres, at i alt 22 idrætsvenner har været involveret i idrætsvenprojektet. I tre tilfælde er en igangværende idrætsven blevet afløst af en ny idrætsven fra samme forening. I 4 tilfælde er idrætsvennen blevet overflødig, da barnet er stoppet med at gå til aktiviteten. I to tilfælde har idrætsvenner fået nye børn. Målsætningen om fastholdelse af 75 pct. af idrætsvennerne forbliver i projektet gennem en hel sæson er dermed opfyldt.

Under succeskriterie nummer 3 er det skitseret, at mindst 75 pct. af de anbragte børn skal tilbydes en idrætsven i den idrætsgren de ønsker inden for en måned efter deres første henvendelse. Det er vanskeligt at belyse om de anbragte børn præcist er blevet tilbudt en idrætsven i den ønskede idrætsgren indenfor en måned. Det er der flere årsager til. For det første er der tale om en proces, hvor det primært har været anbringelsesstedets personale,

der har været den udfarende kraft i forhold til at få barnet til at ville gå til en aktivitet. Rekrutteringen af idrætsvenner har ikke været en flaskehals i projektet idet projektlederen generelt har været hurtig til at finde nye idrætsvenner. Derimod ser det ud til, at børnenes egen usikkerhed om aktivitetsvalg har været en barriere for processen. I flere tilfælde har børnene skiftet mening om, hvad de ønsker at gå til, eller de har haft urealistiske aktivitetsønsker.

Ifølge succeskriterie 4 er det projektets ambition, at succeskriterierne 1-3 også opretholdes i projektets tredje år, hvor en lang række budgetposter skulle udfases. I projektets tredje år rekrutteres der stadig nye idrætsvenner og nye børn kommer til, men det er vanskeligt at svare på om alle succeskriterierne kan opretholdes, da flere af disse netop strækker sig udover projektperioden.

Opsummerende kan det konkluderes, at de beskrevne succeskriterier er blevet indfriet. I forhold til projektbeskrivelsens målsætninger om at udvide antallet af deltagende børn fra 10 til 20 i andet og tredje år, så er disse mål akkurat blevet indfriet til slut i sidste projektår.

De anbragte børns oplevelse af idrætsdeltagelse

Spørgsmålet om hvilke betydninger projektet har haft for de anbragte børn står centralt placeret i evalueringen. Det synes særlig relevant at få belyst, hvilken rolle idrætsdeltagelse spiller i de anbragte børns liv, og hvilke barrierer for foreningsdeltagelse, de eventuelt oplever. Det synes også relevant at problematisere, hvordan de interagerer med andre i deres omgivelser (børn, instruktører/trænere og idrætsvennen).

I alt tre deltagerobservationer er blevet gennemført for at belyse ovenstående spørgsmål. Udvælgelsen af idrætter og børn er foretaget ud fra et ønske om repræsentation af forskellige idrætter, begge køn og forskellige aldre. De to observationer, der foregik omkring gymnastik og ridning, var tilfældigvis med to søskendepiger på 7 og 9 år.

1. observation er foretaget hos Birgittelyst Sportsrideklub med en pige på 7 år og en kvindelig idrætsven.
2. observation er foretaget hos Bowling klubben ST Viborg med en dreng på 13 år og en midaldrende mandlig idrætsven.
3. observation er foretaget hos Gymnastikforeningen KVIK med en pige på 9 år, og en ung kvindelig idrætsven med instruktørforpligtelser.

Personnavnene i de tre observationer er fiktive af hensyn til de anbragte børns krav på anonymitet.

Observation nr. 1 med 7 årig pige til ridning

Baggrundsplysninger

Ellen er 7 år og bosiddende på Nørresø Børnepension sammen med hendes to søskende. Ellen har tidligere haft en mandlig idrætsven, der imidlertid er stoppet i klubben på grund af konflikter med andre trænere/ledere. Idrætsvennen stoppede dermed også i sin funktion som idrætsven, fordi det angiveligt blev for belastende for ham at frekventere rideskolen på grund af konflikterne med de andre trænere/ledere. Observationen er foregået ved Birgittelyst Sportsrideklub, der ligger lidt uden for Viborg i et smukt naturområde. Pia er Ellens idrætsven, og fungerer endvidere som rideinstruktør for en gruppe piger i alderen 6-12 år, der har fælles ridetime.

Observation

Ved indkørslen til rideskolen ses nogle ridebaner, en del parkerede biler samt tre store stalde/ridehaller. Tre teenagepiger vender tilbage fra en ridetur og småsnakker på vejen hen til stalden. Stalddøren står halvt åben og da jeg kigger ind er der nogle piger, som er igang med klargøre en hest, ligesom der er en anden hest, der netop vender tilbage fra ridehallen og skal have sadlen af og strigles osv. Jeg møder Ellen. Og idrætsvennen samt pædagogen fra Nørresø Børnepension ude i stalden, hvor Ellen er igang med at hjælpe med at klargøre hesten. Jeg hilser på Ellen, der nysgerrigt spørger hvem jeg er. Vi taler ganske kortvarigt sammen, hvor hun fortæller, at hun er meget glad for at gå til ridning. Da jeg spørger hende 'hvorfor' svarer hun: "det ved jeg ikke – det er bare sjovt". Pia trækker hesten med ind i ridehallen, hvor Ellen får hjælp til at komme op i sadlen. Ridehallen er dækket af et tykt lag savsmuldsagtigt støv, der hvirvles op i luften af de mange ryttere og man bliver hurtigt generet i øjne og svælg. Børnene synes ikke at bekymre sig om den høje luftfugtighed i rummet pga. af den bagende sol på den uisolerede tagflade. Idrætsvennen holder fast i en sele, der er forbundet til hestens hovedtøj. Hest og rytter trækkes rundt i hallen i ca. 10 minutter, alt i mens Ellen sidder i sadlen og vænner sig til gangrytmen. Ellen snakker kun sporadisk til hesten og idrætsvennen. Derimod kommer Pia med mange instruktionsbemærkninger til Ellen, der tilsyneladende sidder og hører efter. Medarbejderen fra Nørresø Børnepension sidder helt roligt og kigger af og til ud til Ellen. Efter en del omgange får Ellen nu lov til selv at lade styre hesten rundt en del gange mere. Ellen forholder sig stille og er ikke i kontakt med nogen af de andre ryttere og har travlt med at koncentrere sig om sin hest og få den til at gå som den skal. Efter ca. 25 minutter er lektionen ved at være forbi og Ellen sidder af og en ny pige overtager hesten. Da lektionen er overstået siger Pia tak for idag og Ellen følges med hendes pædagog ud til bilen og videre hjem til Nørresø Børnepension.

Tolkning

Ud fra den foretagne observation fremgår det, at Ellen er en forholdsvis stille og indadvendt pige, der har svært ved at sætte ord på egne oplevelser og tanker. Spørgsmålet om hvorfor hun godt kan lide at ride besvarer hun med et lidt afværgende ”det-ved-jeg-ikke-jeg-synes-bare-det-er-sjovt” svar, hvilket tyder på, at hun ikke tidligere har gjort sig så mange overvejelser over, hvad ridningen betyder for hende. Men glæden ved at gå til idræt er muligvis mere end blot ridelektionen, og dermed den helhedsoplevelse Ellen har af at rejse væk fra institutionen med en voksen, og ud i et ’normalt’ miljø, hvor hun dels kan få en masse oplevelser med at passe hesten og lære at ride samtidigt med, at hun kan opnå en sekundær gevinst i form af opmærksomhed fra voksne. Relationen med idrætsvennen virker positiv, men også meget funktionel i forhold til opsadlning, rideteknik, hestepleje osv. Idrætsvennen har mange andre børn at forholde sig til, og i situationen bliver Ellen behandlet som de fleste andre små piger, der skal lære noget om heste og ridning. Idrætsvenne siger goddag og farvel til Ellen, men udover det, er der ingen personlige udvekslinger. På mange måder opfører Ellen sig som andre piger på hendes alder, hvilket også tilskrives, at hun bliver mødt som enhver anden 7-årig pige. Så vidt det kan vurderes har Ellen kun en helt minimal udveksling af ord og blikke med de andre piger. Barrierer for Ellens fortsatte træning kunne være:

- Den manglende interaktion med de øvrige børn, der forholdsvis let kunne etableres gennem fælles start og slutmarkeringer på træningen.
- Ellens kontakt til idrætsvennen i overvejende grad synes at bygge på ridesportens rationale – nemlig at kunne ride og umiddelbart vurderet er det ikke ridningens tekniske færdigheder som Ellen interesserer sig mest for. Det ser ikke ud til at monotonien i at ride i ring er et aktuelt problem, men det kunne det blive på sigt, hvis ikke Ellen er i stand til selv at knytte sociale relationer til de andre jævnaldrende.

En mulig løsning på begge de nævnte barrierer kunne være at gøre mere ud af at skabe en historie omkring, og dermed fremtidige forventninger til, ridetimerne. Det kunne fx være at tage på små ture ud i skoven eller bruge den omkringliggende natur med forskellige formål – fx samle bær, være på opdagelsesrejse eller lignende.

Observation nr. 2 med 13 årige dreng til bowling

Baggrundsplysninger

Rune er en dreng på ca. 13-14 år, som er anbragt i en plejefamilie. Jeg har forudgående talt med Runes plejefar og orienteret om, at jeg vil komme for at observere. Jeg er på besøg i Tinghallen, som er en stor idrætshal/konferencecenter midt i Viborg. I kælderen ligger et bowlingcenter med cafeteria. Der er en del øldrikkende pensionister, der med deres snakken skaber en højlydt summen i baggrunden.

Jakob er idrætsven for Rune. Jakob har gennem en årrække været daglig leder/bestyrer af et bowlingcenter, hvor han også er blevet involveret i bestyrelsesarbejde vedr. bowlingklubben. Træneren for holdet hedder Mads, og han er en ung fyr på 18-19 år, som er elitespiller og træner for Rune.

Observation

Da jeg ankommer til bowlingcentret er tre drenge allerede ankommet og de taler sammen. Samtalen mellem drengene kan jeg høre, da jeg kommer tættere på banen. Den handler om nogen, de kender (forskellige andre) som har fået ekstremt dyre konfirmationsgaver. En dreng fortæller stolt, at han har 1.000 kr. derhjemme. Han har købt slik og saftvand og deler med de 2 andre. Jeg får udleveret et par bowlingsko ved skranken, og jeg præsenterer mig for drengene og fortæller, at jeg er kommet for at observere dem træne, og få en snak med idrætsvennen Jakob. Rune, som jeg på dette tidspunkt ikke kender navnet på endnu, spørger om jeg også kan lide at spille bowling. De står tæt og snakker – de går lidt frem og tilbage og peger på de baner, de angiveligt skal spille på. Ca. 16.20 ankommer Mads som hilser på drengene, og de smiler til ham og kigger i retning af hvor han går. Mads går om bag banerne og gør således, at drengene kan spille på 3 baner. Drengene går straks i gang med at taste deres navne og gøre klar. Da klokken er 16.30 er alle klar til at spille og drengene begynder uden videre velkomst eller opvarmning at spille da lyset tændes på banen. Idrætsvennen Jakob dukker op 16.40 og går ned langs banerne, hvor han nikker til drengene og kommer hen og hilser først på undertegnede og dernæst på Mads. Rune bowler, og det er tydeligt at hans stil er meget kantet og ukoordineret. Hans ryg er meget krum og hans balance noget usikker. Det er tydeligt, at han er nybegynder. Mads sidder ved den bane, hvor Rune bowler. Når han bowler og rammer helt ud i renden eller kun rammer få kegler udbryder Rune højt ”ejjh” ”Neeeeeeej !!!” og ryster afværgende med armene. Mads giver gode råd, og hver gang svarer Rune igen og argumenterer med, at han bare var uheldig, og at han godt ved, hvordan det skal være. Han samler en ny kugle op og tyrer den af sted for hurtigt at vise, at han godt kan... Mens jeg taler med idrætsvennen, begynder Rune – efter de første raseriudfald - at have held med sine skud og han begynder at lave strikes. Han laver 7 strikes på 8 forsøg, hvilket medfører så meget opmærksomhed, at min samtale med idrætsvennen distraheres. Hver gang Rune har lavet en ny strike, kommer han hen til Mads og får et high five og han smiler. Mads smiler

tilbage, og det er tydeligt på hans kropssprog, at han forsøger at holde kontakt med Mads. De andre drenge forsøger også at opnå anerkendelse ved hver strike, men Mads er mest optaget af at se på Rune. Da idrætsvennen går hen til Mads for at tale om et eller andet bowlingrelateret, så hører strikeserierne efterhånden op og idrætsvennen giver Rune et anerkendende klap på skulderen. Undervejs har idrætsvennen nikket til Rune et par gange for at markere 'jeg har set dig'. Mellem 6. og 7. runde har Rune nu spredte kegler og Mads giver råd til hvordan han bedst kan tage keglerne ud, hvilket afspejler den grafik der vises på skærmen over banen. Rune argumenterer imod (kan ikke høre hvad der præcist bliver sagt) og han griber fat i en ny kugle. Da han på yderst heldig vis (en kegle ruller på tværs af banen og rammer den tilbageværende gruppe af kegler) tager keglerne ud til en spare siger han til junioreuropamesteren – ”kan du se hvad jeg sagde?” Mads smågriner og giver et high five til Rune efter 7. strike og går så hen til de andre drenge. Da Mads går laver han ikke længere strikes og laver højlydte brokkelyde – Runes skuldre hænger og hans ansigt ser træt ud. Han virker ukoncentreret og træt. Træningen er ved at være forbi, og efter Rune har haft et par sløje serier går hen til Mads for at snakke om den gode serie han havde. Observationen slutter da drengene er færdige og klar til at forlade bowlinghallen. Rune klarer selv at komme hjem på cykel, og der bliver lige kort sagt hej til de andre drenge og Mads.

Tolkning

Runes adfærd til bowlingtræningen viser tydeligt, at han får fuld valuta for pengene, og at han profiterer på mange niveauer ved at deltage i den sociale interaktion med kammerater, træneren og idrætsvennen. Det fysiske og psykiske udbytte af træningen er stort. Ved at bowle får Rune en tiltrængt koordinations- og koncentrationstræning. I den lange stime af strikes bowler Rune koncentreret og med god koordination. Da den fysiske og psykiske træthed melder sig falder spillet og selvtilliden fra hinanden. Det rækker ikke ved, at Rune gennem næsten hele træningen lever sig helt ind i bowlingsportens konkurrenceelement. Han synes mere optaget af sin egen præstation end hvad alle andre foretager sig omkring ham. Men på trods af dette sammenligner Rune sig også med hvad kammeraterne gør. Han kigger på, hvad de gør, og følger deres score. Men han er også integreret i kammeratskabet med de andre drenge, i det mindste forud for træningssituationen, der lige nøjagtig giver tid nok til nogle korte samtaler om løst og fast. At samtalens indhold er overfladisk og handler om hvem, der har hvad, eller om at nogen er seje, fordi de har penge eller har set noget vildt, kan tolkes som en almindelig jargon mellem drenge i starten af puberteten. Da træningen begynder er der en tydelig interaktion mellem Rune og Mads. Det er tydeligt, at trænerens opmærksomhed og anerkendelse betyder meget for Rune og han søger den hyppigt gennem præstationsadfærd. Når Rune højlydt brokker sig og ærgrer sig over svage præstationer, kan det tolkes som hans måde at fortælle træneren på, at han ønsker at gøre det godt, og at han udmærket er klar over når hans præstationer ikke er perfekte. Når Rune søger opmærksomhed og anerkendelse hos Mads kan det skyldes, at han ser meget op til ham fordi han ved, at han som junioreuropamester er sej. Idrætsvennen har han en

anden relation til. Her synes kontakten at være anderledes distanceret men alligevel positiv. Man kan se på Jakobs kropssprog, at han er opmærksom og anerkendende overfor Rune og det responderer Rune positivt på. Han kigger på ham når han går forbi og måske fordi Jakob er en mand af få ord, får det Rune til at tale som et vandfald når Jakob siger noget til ham. Konkluderende bør det fremhæves, at det virker som om Rune opnår en nødvendig selvtillid gennem idrætten. Nødvendig, fordi det også er tydeligt i Runes adfærd, at han er en skrøbelig dreng med lavt selvværd. En mulig barriere for Runes fortsatte deltagelse i bowlingtræningen kunne være en udskiftning af træneren som Rune ser meget op til. En anden mulig barriere relaterer sig til samme problemstilling som i observation 1, hvor der ligeledes ses potentialer for at styrke de noget utydelige gruppestrukturer og den fraværende gruppekommunikation. I øjeblikket ses en træningspraksis, der let kunne styrkes til fordel for gruppekohæsionen. Et par konstruktive forslag kunne være at samle spillerne til opvarmning eller præsentation af dagens træning, anvende struktureret refleksion blandt spillerne som kommunikationstræning samt fælles opsamling og afslutning.

Observation 3 med 9 årig pige til gymnastik

Baggrundsplysninger

Kristina er 9 år gammel og søster til Ellen og Pernille, der også bor på Nørresø Børnepension. På det tidspunkt hvor jeg møder hende, er hun i gang med hendes anden gymnastiksæson. Teresa er 18 år og hendes idrætsven. Teresa er en del af et træner-team i Gymnastikforeningen KVIK. Træner-teamet består på observationsdagen af 4 piger og 1 dreng. Det hold Kristina går på består af cirka 40 piger og drenge i alderen 8-10 år.

Observation

Træningen indledes med at en af trænerne ved brug af headset og højttalere højt og tydeligt foretager en kort velkomst, hvori der sker en orientering om praktiske oplysninger og nogle papirer, de skal have med hjem når træningen er slut. Kristina sidder roligt på gulvet med knæene trukket op til hovedet. Ind i mellem snakker hun med pigerne ved siden af og vender og drejer sig. Der er lidt uro i børnene, som tilsyneladende gerne vil igang med træningen. Opvarmningen består af nogle lege, hvor Kristina løber glad omkring og agerer som alle andre børn.

Selve træningen er opbygget med forskellige hop i trampoliner og landinger i måtte. Kristina deltager i det hele og snakker med de andre piger når de står i kø til næste spring. Teresa kommer over til mig og snakker lidt. Hun fortæller glad, at Kristina – når hun er til gymnastik – opfører sig som enhver anden pige, og at der ingen problemer er med hende – det går bare godt. Teresa har kun kort øjenkontakt med Teresa nogle få gange, og den eneste udveksling Teresa har med Kristina er nogle opmuntrende ord og smil.

Tolkning

Kristina nyder tydeligvis at gå til gymnastik. Hun taler med flere af de andre piger på holdet, hun har en positiv relation til hendes idrætsven, og hun passer godt ind i den sociale sammenhæng som gymnastikundervisningen er. Kristina søger ikke så meget voksenkontakt, og hun ser ud til at være tilfreds med det der sker. Umiddelbart ser det ikke ud til, at der er nogen barrierer i forhold til hendes deltagelse i gymnastiktræningen.

Opsamling og konklusioner på børnenes deltagelse

På baggrund af de tre observationsbeskrivelser kan det ud fra børnenes adfærd konkluderes, at de oplever en meningsfuld og positiv idrætsdeltagelse. For de tre børns vedkommende er tilstedeværelse god, de har en fornuftig kontakt til deres træner og idrætsven, og de udfører aktiviteterne som de er tiltænkt. Kontakten til de andre jævnaldrende deltagere er endnu ikke så udbredt og stærk, men den står heller ikke så centralt for deres deltagelse i øjeblikket. Dette synes forventeligt målgruppens problemstillinger taget i betragtning. Observationerne giver anledning til at overveje hvilke barrierer, der kan være for deres deltagelse. Umiddelbart giver de forudsigelige rammer og idrætsvennernes tilstedeværelse og adfærd tryghed til deltagelse. Det enkle og funktionsorienterede ved den nuværende praksis giver tryghed til deltagelse, men dette kan muligvis udvikle sig til at blive en barriere. Hvis idrætten af de almindelige unge nogen gange kan opleves som monoton eller uinspirerende, så kompenseres det i nogen grad gennem styrkelse af deres kammeratskaber. For de anbragte børn, der i nogen grad står lidt på sidelinien socialt kan det blive et fastholdelsesproblem, at de ikke ligeså hurtigt vokser sig ind i de sociale sammenhænge og interagerer med deres jævnaldrende. Som følge af boformen kan det give nogle vanskeligheder at arrangere samvær udover idrætten, som fx at ses en dag efter skole. I forhold til nogle af de børn vi har set stoppe med idræt i idrætsvenprojektet er årsagerne lidt diffuse, men opholdsstedet og idrætsvennerne taler om, at børnene giver udtryk for at de har tabt gnisten og motivationen. Om dette skyldes kedsomhed eller manglende social interaktion er vanskelig at belyse, fordi børnene i dette projekt ofte har svært ved at sætte ord på beslutningerne om at stoppe. Det kan muligvis skyldes den manglende tilknytning til fællesskabet. Ud fra samtaler med plejefamilier og kontaktpersoner på bostederne har de største barrierer været et indre psykisk anliggende – oftest omtalt som børnenes manglende sociale ballast eller gnist. De har i det væsentlige lettere end andre børn ved at give op når de møder modgang, og de har helt generelt en indbygget mistro mod andre mennesker. Modstand mod andre børn, fordi nogle børn er tilbøjelige til at udnytte svagheder og mobbe når det er muligt. Voksne, fordi det oprindeligt var forældre/værger, der var skyld i omsorgssvigt og vold, eller en socialrådgiver, der forestod eksekveringen af deres anbringelse udenfor hjemmet. Og igen andre behandlere (psykologer, socialpædagoger osv.) som børnene i visse tilfælde kan have en oplevelse af har brudt løfter om støtte og hjælp. Den grundlæggende mistillid disse børn føler, kan under mentale belastninger, som fx opstår

i udøvelsen af idræt og det sociale stress, der kan være forbundet med at indgå i sociale sammenhænge, tænkes at reaktivere uhensigtsmæssige forsvarsmekanismer.

Gennem samtaler med flere plejeforældre har jeg flere gange hørt om, hvordan de unges indtræden i puberteten og diagnoser som ADHD forværrer deres lyst og evne til at indgå i forpligtende sociale sammenhænge. Løsningen på disse problemer er blevet diskuteret på flere erfaringsmøder og handler blandt andet om den nødvendige respekt, vedholdenhed og tålmodighed som både idrætsmiljøet og idrætsvennen bør udvise.

Rekruttering, uddannelse og møder

Mere end 20 idrætsvenner har deltaget i idrætsvenprojektet. I forbindelse med de fire erfaringsmøder jeg har deltaget i, har jeg mødt knap halvdelen af idrætsvennerne. De resterende er kommet ind i projektet på et så sent tidspunkt, at det ikke har været muligt at nå at tale med dem personligt. Den nedenstående beskrivelse og analyse tager således afsæt i de erfaringer og holdninger, jeg er blevet bekendt med gennem erfaringsmøderne samt ved supplerende samtaler og interviews.

Rekrutteringen af idrætsvenner er foregået gennem projektlederens henvendelse til de respektive idrætsforeninger, der udbyder de aktiviteter børnene har ønsket. Projektlederen har typisk rettet henvendelse til formanden, et bestyrelsesmedlem samt i enkelte tilfælde trænere. Afhængig af det enkelte barns alder, udvikling og køn har projektlederen i samarbejde med foreningsrepræsentanten forsøgt at finde egnede og passende idrætsvenner.

De deltagende idrætsvenner repræsenterer et bredt spekter mht. alder, køn og livserfaringer. I den ene ende af aldersskalaen finder vi den helt unge idrætsven på 15 år, der taler om sin rolle som en slags storebrorfunktion. I den anden ende finder bl.a. en pensioneret psykolog i slut-tresserne, der i højere grad har indtaget en slags bedstefarfunktion. Selvom der i teksten her anvendes en række familiemetaforer, så skal dette ikke forveksles med en udbredt familiaritet og intimitet mellem venner og børn. I projektet er der af hensyn til børnemålgruppens særlige sårbarhed blevet lagt vægt på at skabe respekt for børnenes behov og interesser. I forhold til venskab og støtte har erfaringsmøderne bidraget til at øge idrætsvennernes forståelse for de hårfine balancer mellem under- og overinvolvering. Idrætsvennerne har skullet aflevere samtykke til indhentning af børneattest.

Erfaringsmøderne været et meget vigtig element i idrætsvenprojektet. Projektlederen har foretaget mødeindkaldelse og anvendt dagsorden med forventet start- og sluttidspunkt. Møderne har typisk været 2 ½ -3 ½ time. Praksis har været en velkomst ved projektleder med præsentation af dagsorden, en statusopdatering ved idrætsvennerne samt et fagligt indslag eller debat og afsluttet med fællesspisning. Erfaringsmøderne bliver generelt fremhævet som væsentlige og givtige.

Mødernes faglige oplæg har bredt handlet om det tidligt skadede barn og om, hvordan man forholder sig til børnene. Oplæggene har haft forskellig vinkling og været afholdt af chef Finn Bonnichsen, tidl. socialpædagog Kurt Borup og psykolog Jesper Vammen – alle

tilknyttet Nørresø Børnepension.

Efter det første opstartsmøde i 2008 er der jævnligt kommet nye idrætsvenner til. Erfaringsmøderne har skabt en mulighed for at udveksle erfaringer og høre på hinandens udfordringer og glæder. En af de nye idrætsvenner fremhæver på et erfaringsmøde, at hun ikke kan se, hvorfor man skal vide alt om børnene, fordi det kan skabe en masse negative forventninger. Som en indskudt bemærkning er det relevant at forklare, at det på et tidligere tidspunkt (før ovenstående idrætsven kom ind i projektet) netop var tilfældet, at en idrætsven følte sig meget dårlig forberedt på opgaven, fordi hun hverken kendte noget til tidligt skadede børn generelt, det konkrete barn specifikt og at hun følte en vis rolleklarhed. Udgangen på relationen blev på daværende tidspunkt, at drengen ikke ønskede at gå til idræt. Med afsæt i erindringen om denne sag, svarede en af de andre idrætsvenner hende således: ”Man skal have en rolle. Der er rollekonflikter og vi er jo ikke forældre. Og selv om der også er trænere så er vi jo heller ikke trænere. Så jeg synes, det er nyttigt at blive klædt fagligt på til opgaven”. Samme pige siger i forbindelse med et interview, at møderne har gjort det muligt at tale om den usikkerhed, der kan være, og få bekræftet om det er det rigtige, vi gør.

At erfaringsmøderne også har været et vigtigt mødested og en markering af, at man er med i et projekt, der er vigtigt og anerkendt, fremgår af nedenstående interview med en ung kvindelig idrætsven: ”Det er godt at være en del af erfaringsudvekslingen og Kurts [Kurt Borup tidl. Socialpæd., Nørresø Børnepension, red.] praksisfortællinger kvalificerer os meget [...] Det har været alletiders mulighed for at høre om, hvordan projektet går for de andre. Jeg har følt, jeg har været en del af noget betydningsfuldt”.

Fastholdelsen af idrætsvennerne kan sammenfattes med stikordene lyst, mening og nødvendighed. Idrætsvennerne udtrykker generelt udvist stor interesse for opgaven, fordi den er meningsfuld og nødvendig. Flere af idrætsvennerne fortæller at de har haft lyst til at udfordre sig selv og gøre noget godt for denne gruppe børn. På spørgsmålet om ”hvorfor er du blevet idrætsven?” svarer en af idrætsvennerne, at hun ikke kunne forestille sig ikke at være ven, hvis nogen har brug for en ven. En anden forklarer, at hun har læst psykologi og beskæftiget sig med udsatte børn teoretisk, men at hun nu gerne ville have en praktisk erfaring også.

Idrætsvennernes udbytte og fastholdelse

Idrætsvennernes fastholdelse i projektet er mere ligetil end børnenes fastholdelse. Først og fremmest er fastholdelsen et produkt af det vedvarende behov for dem som idrætsvenner. I de situationer, hvor det barn de har været betroet har skiftet idræt har barnet ikke taget sin idrætsven med. Det kunne man godt gøre, men i projektet har det fungeret således, at man udelukkende har haft en idrætsven i den forening barnet har været hos. Nogle voksne idrætsvenner har ikke fået nye børn, mens andre har. De, der har mistet idrætsvenforpligtelsen udtrykker ikke en modvilje mod at være det igen, men siger, at det afhænger af om

der er et barn, der har behov for dem.

I forhold til fastholdelsen spiller den individuelle drivkraft en rolle. Flere af idrætsvennerne udtrykker, at det for dem er vigtigt at yde noget for disse unge. En idrætsven siger under interview: ”Den bedste anerkendelse er at mærke, at det gør en forskel”. En idrætsven forklarer: ”Jeg har ikke behov for, at andre skal rose mig for det jeg gør. Det er nok for mig at vide, at det jeg gør er værdifuldt for barnet.” Under samtaler med idrætsvennerne har jeg spurgt, hvilken betydning aflønningen på 1500 kr. per sæson har. Her er der lidt forskel på, hvad idrætsvennerne svarer. For de unge idrætsvenner på 15-18 år, har lønnen ikke været afgørende, men dog en medvirkende faktor. For de voksne idrætsvenner (over 20 år) med fast arbejde har lønnen ikke haft nogen væsentlig betydning. De taler om pengene som en form for anerkendelse, men at de ikke har brug for pengene. De adspurgte idrætsvenner er enige om, at de gennem erfaringsmøderne har mærket, at idrætsvenfunktionen er anerkendt, hvor det hjemme i foreningen ikke er noget, man snakker så meget om.

Som evaluator har jeg været tilstede og observeret, hvordan idrætsvennerne har talt sammen til erfaringsmøderne, og således hvordan de med tiden er blevet mere åbne omkring det de gør, og hvem de er. De fælles faglige oplæg og erfaringsudvekslingen har tilsammen bidraget til at uddanne og anerkende idrætsvennerne. Fællesspisningen har skabt en hyggelig ramme, hvor snakken har kunnet tage en anden karakter og de idrætsvenner, der ikke fik sagt så meget under debat og oplæg har ofte kunnet bruge spisesituationen til at få sagt noget. Opsummerende kan man sige, at idrætsvennerne dermed har fået faglige, sociale og personlige gevinster ved at møde op, og det er min fornemmelse, at alle er gået fra møderne med en god fornemmelse.

Som afsluttende refleksion på rekruttering og fastholdelse kan det nævnes, at det ved projektets indledning blev diskuteret om man kunne bruge alle, og om der var nogen man bestemt ikke kunne bruge. Bekymringerne om at projektet ville få vanskeligt med at tiltrække kompetente voksne frivillige har vist sig at være ubegrundet. Det skyldes utvivlsomt et grundigt rekrutteringsarbejde fra projektlederens side, men også den kendsgerning, at der blev fyldt faglig viden på til erfaringsmøderne, og at idrætsvennerne mærkede den alvor og vigtighed, som knytter sig til opgaven. Fra anbringelsesstedet, Nørresø Børnepension, side har flere af de faglige oplæg handlet om, hvordan man forbinder sig til disse børn, og om risikoen for barnets afvisning af den voksne eller hele den sociale sammenhæng. For at idrætsvenprojektet kan blive en succes for såvel idrætsven som barn, så kræver det en god kemi. Kun i ét enkelt tilfælde har det knebet med at skabe en god kontakt mellem ven og barn. I dette tilfælde var der i tillæg en række andre organisatoriske og praktiske forhold, der vanskeliggjorde idrætsvenordningen og som underminerede idrætsvennens tro på, at det kunne lade sig gøre.

Svaret på om man kan bruge alle, må være et nej. Praksis har dog vist, at man kan bruge såvel unge som gamle, drenge som piger samt personer med meget forskellig livserfaring. Erfaringerne viser, at idrætsvenfunktionen kræver en empatisk indlevelse i barnets livssituation, tålmodighed, vedholdenhed samt personlig integritet, så man ikke tager personlig anslag af, at barnets humør og interesser skifter som vinden blæser. Ikke alle

idrætsvenner har besiddet alle disse kvaliteter, men i nogle tilfælde har den ubekymrede og legende tilgang til idræt sammen med en åben personlighed været tilstrækkeligt. Det kan generelt konkluderes, at de hvervede idrætsvenner har fungeret godt, og at de har været gode til at støtte børnene med at få et aktivt fritidsliv.

Perspektiver og potentialer

Når et barn under en anbringelsesordning får tilknyttet en idrætsven er det med det formål at skabe et sikkerhedsnet under barnets deltagelse, så barnet med større sandsynlighed vil kunne klare at deltage i det foreningsbaserede idrætstilbud. Men formålet er også at forebygge, at barnet skånes for unødvendige nederlag. I tidligere afsnit i evalueringen er det blevet diskuteret hvilke kompetencer det kan være hensigtsmæssigt at besidde som idrætsven, men kendsgerningerne er, at vi med denne evaluering kun har sporadisk indsigt i, og dokumentation af, hvad idrætsvennerne egentlig foretager sig. På den måde kan idrætsvennens arbejde muligvis fremstå som tåget eller uklart, men det fører måske tilbage til den overordnede forklaring på, hvorfor idrætsvenordningen er en succes – nemlig konceptets enkelthed. Udefra kan det lyde som om vi her foretager en urimelig forenkling af noget, som burde være mere kompliceret. Men det er enkelt at være en ressourceperson for børn, når man er motiveret for det. Hvis kravene består i, at man skal sætte barnets interesser i centrum og have blik for, hvordan de har det med deres idræt, så kan alle principielt løfte opgaven. Nogle af de få potentielle barrierer, der er blevet synlige i løbet af projektet kunne være, hvis idrætsvennen påtager sig for mange specialbørn samtidigt eller påtager sig for mange ansvarsopgaver samtidigt. Der har været en tendens til, at nogen idrætsvenner bliver lidt store i slaget og siger, at det da ikke er noget problem at tage et barn mere, for det går jo så godt med det, de har i forvejen. De børn som projektet arbejder med kan reagere meget forskelligt på dette. Vi har en god indikation for at nogle børn knytter sig til idrætsvennen og er glade for at være i en unik barn-voksen relation, mens andre har et mere fjernt forhold til idrætsvennen.

Det kan muligvis også blive et problem, hvis en forening siger ja til at stille en idrætsven til rådighed, og der ikke er sat navn på personen *før* barnet starter til idræt. Det kan afhængig af barnets alder, udvikling og tryghed blive et problem at barnets kontaktperson i foreningen er alle og ingen.

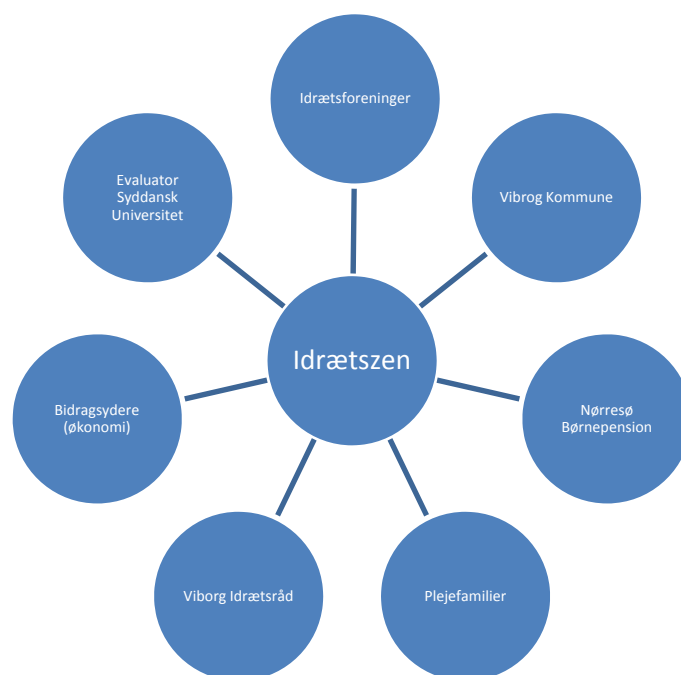
Rekrutterings- og uddannelsesprocessen har gennem projektets forløb vist, at der er store perspektiver i at uddanne idrætsvenner med mange forskellige baggrunde. Når man fremadrettet får lyst til at udvide projektet og inkludere flere idrætsvenner er det en overvejelse værd, hvordan man etablerer og arbejder med den lille erfaringsgruppe fremfor at udvide den til en storgruppe. Set i relation til erfaringsmøderne har der været tale om et lille forum, hvor 5-10 idrætsvenner har mødtes ad gangen. Det har givet en god stemning at alle har haft lejlighed til at ytre sig og at alles erfaringer bliver hørt. De positive erfaringerne fra erfaringsmøderne (!) er netop, at det er vigtigt at fremme gruppekohæsionen gennem anerkendelse af idrætsvennernes arbejde og tilstedeværelse.

Samarbejdet mellem idrætsven og anbringelsessted

Nørresø Børnepension har været idrætsvenprojektets centrale samarbejdspartner og i kraft af sit uddannede fagpersonale budt ind med initiativ og viden. I projektets startfase blev idrætsvennerne stimuleret til at foretage besøg på børnepensionen ved at en repræsentant fra børnepensionen understregede vigtigheden af at idrætsvenne kom forbi og hilste på barnet på barnets hjemmebane. Plejefamilierne har ikke har været tilstede på erfaringsmøderne og derfor har disse børns idrætsvenner ikke fået en direkte opfordring eller invitation til at besøge barnet forudgående. Projektlederen har tilskyndet til at idrætsven og anbringelsessted har mødtes forudgående, men det har ikke kunnet lade sig gøre i forhold til alle børn. Den sag som tydeligst understregede vigtigheden af at mødes forudgående handlede netop om, at idrætsvennen mødte op ved idrætshallen og ikke forudgående havde vekslet et ord med barnet. Det betød at man kom dårligt fra start og tillidsforholdet mellem barn og voksen kom ikke til at fungere. Fremadrettet må det fastholdes som et vigtigt område for udviklingen af tillid og samarbejde mellem idrætsven og anbringelsessted.

Projektets organisering, udvikling og læring

Formålet med dette afsnit er at kort at belyse styrker og barrierer ved projektets samarbejdsrelationer. Idrætsvenprojektets formål og organisering er beskrevet i dokumenter, der kan rekvireres ved Viborg Idrætsråd. Ud fra den oprindelige projektbeskrivelse blev følgende samarbejdspartnere identificeret.

Idrætszenprojektet blev formuleret som et partnerskabsprojekt, der skulle udgå fra Viborg Idrætsråd. I løbet af projektet er det i stigende grad blevet et tæt parløb mellem Viborg Idrætsråd og Nørresø Børnepension, velvidende at andre interessenter også har ydet en indsats eller været aktive i projektet. Når partnerskabet mellem Viborg Idrætsråd fremhæves, så skyldes det at disse parter har været de mest aktive og toneangivende. Begge har fået noget ud af at arbejde tæt sammen. Børnepensionen har set en interesse i at børnene fik mulighed for at deltage i et foreningsbaseret idrætsstilbud og Viborg Idrætsråd har haft fordel af at børnepensionen har leveret børn til idrætsvenordningen. Det karakteriserer et vellykket partnerskab, at man har fordel af hinanden eller ikke vil kunne klare sig uden hinandens ressourcer. Det har netop været tilfældet for begge parter. Når man skal forsøge at forstå hvorfor to af projektets andre partnere, nemlig idrætsforeningerne og kommunen, ikke i større grad har taget del i partnerskabsprocessen er der flere forklaringer.

For det første har Viborg Kommune en interesse i at børnemålgruppen trives og har det godt. Set fra et forebyggelsesperspektiv ville det være et oplagt ønske at børnemålgruppen – selvom den er lille – kunne få støtte til at dyrke idræt og dermed få en håndsrækning til at fungere bedre socialt og dermed igen bryde de ofte negative sociale mønstre. Ud fra dette rationale har Viborg Kommune stillet mandskab til rådighed og bidraget med konsulenttimer i planlægningsfasen samt undervejs i processen. Blandt andet har den tidligere socialchef Jytte Thomsen (nu anden funktion i kommunen) bidraget til at afdække behovet for idrætsvenner i forhold til plejefamilier. I starten af projektet blev 28 plejefamilier med et barn mellem 5 og 16 år kontaktet. Indbygget i kommunens kontaktkriterier var at barnet skulle være anbragt uden for eget hjem af Viborg Kommune samt være anbragt i Viborg Kommune. Undersøgelsen viste kun et behov for to idrætsvenner. Fra undersøgelsen i 2008 og frem til 2010 har opsporing og rekruttering af børn forløbet forholdsvist trægt. I 2011 er der kommet større kendskab til idrætsvenordningen og flere børn fra plejefamilier kommer nu til projektet end i projektets første to år. Det vurderes derfor, at Viborg Kommune kunne have spillet en mere aktiv rolle i den mellemliggende periode mht. såvel opsporing som kommunikation.

Ser vi på idrætsforeningerne, så var de tiltænkt en vigtig andel i projektet. Når foreningerne ikke i højere grad har involveret sig i partnerskabet end det har været tilfældet skal det angiveligt forklares med, at projektet så at sige ikke rammer ind i deres kerneydelse. Foreningernes rationale er, at de generelt udbyder idræt til de børn, unge og voksne der kan og vil gennemføre idræt på foreningens præmisser. Det betyder at foreningernes dagligdag og udvalgsarbejde først og fremmest består i at skaffe trænere og ledere til disse målgrupper. Foreningerne kan have udbytte af at gå ind i idrætsvenprojektet på mange niveauer, men grundlæggende kan foreningerne sagtens klare sig uden projektet. Til gengæld kan projektet vanskeligt klare sig uden idrætsvennerne, og dermed har vi en situation, hvor projektlederen har foretaget henvendelser til foreningerne som typisk reagerer ud fra den position, at de gerne vil deltage, hvis der er mandskab til opgaven. Der er således kun i ringe grad tale om en foreningsmæssig prioritering af opgaven, hvilket for så vidt er fuldt forståeligt. Det forklarer således også, hvorfor idrætsrådet har været initiativtagende og foreningerne reaktive.

Serien MOVEMENTS

Se de tidligere udgivelser i rapportserien på CISC's hjemmeside: www.sdu.dk/cisc

- 2011:3 Bjarne Ibsen og Louise Bæk Nielsen: Idræt og idrætsfaciliteter på Bornholm.
- 2011:2 Jakob Haahr og Søren Andkjær (red.): Muligheder og begrænsninger for friluftsliv: Konferencerapport - artikler og abstracts.
- 2011:1 Ejgil Jespersen: Evaluering af Krop og Kontor forsøgsprojekter.
- 2010:7 Pernille Andreassen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben' - Vejle Kommune.
- 2010:6 Forskningsenheden for 'Bevægelse, Idræt og Samfund' (BIS): Forskningsprofil og udviklingsplaner for 2010-2014.
- 2010:5 Bjarne Ibsen, Anne Mette Walmar Hansen og Eva Vennekilde: Ændringer i kommunal idrætspolitik efter kommunalreformen.
- 2010:4 Karsten Østerlund: Gå i Gang: Slutevaluering.
- 2010:3 Lise Specht Petersen: Rum for idræt og leg på Vesterbro.
- 2010:2 Bjarne Ibsen og Carsten Hvid Larsen: Aktivitet eller idrætspolitisk arbejde? Frivilligt arbejde i DGI Vestsjælland og DGI Nordsjælland.
- 2010:1 Bjarne Ibsen, Jan Toftegaard Støckel og Charlotte Klinker: Børn og fysisk aktivitet på Vesterbro.
- 2009:7 Lise Specht Petersen og Bjarne Ibsen: København – en by i bevægelse: evaluering af Københavns Kommunes motionsstrategi.
- 2009:6 Ole Lund: Evaluering af projekt 'Sund Cirkel'.
- 2009:5 Carsten Hvid Larsen og Bjarne Ibsen: Frivilligt arbejde i Gigtforeningen.
- 2009:4 Ole Lund: Sund indskoling – evaluering af sundhedsfremmende indsatser i SFO og indskoling i Frederikshavn Kommune.
- 2009:3 Kirsten Kaya Roessler: Gruppesamtaler som psykologisk behandling af kroniske smerter: erfaringer fra projektet "Tilbage til arbejdet".
- 2009:2 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Kolding By 2008.
- 2009:1 Ole Lund: Rend og Hop – Vi si'r stop: et sundhedsprojekts bestræbelser på at skabe bedre betingelser for det sunde liv i Varde Kommune.
- 2008:10 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Roskilde By.
- 2008:9 Per Jørgensen: Idrætspolitik i Gentofte Kommune gennem 100 år.
- 2008:8 Jens Høyer-Kruse, Malene Thøgersen, Jan Toftegaard Støckel, Bjarne Ibsen: Offentlige-frivillige partnerskaber omkring børn og fysisk aktivitet.
- 2008:7 Pernille Vibe Rasmussen: Foreninger og integration: Undersøgelse af foreningers vilkår for integrationsarbejde i Københavns Kommune.
- 2008:6 Thomas Gjelstrup Bredahl: Ekstern evaluering af Motion på Recept i Frederiksberg Kommune: September 2007.
- 2008:5 Thomas Gjelstrup Bredahl: Evaluering af Motion på Recept i Nordjylland 2007.
- 2008:4 Jens Troelsen, Kirsten Kaya Roessler, Gert Nielsen og Mette Toftager: De bolignære områders betydning for sundhed: hvordan indvirker bolignære områder på sundheden? – og hvordan kan udformningen gøres bedre?
- 2008:3 Ole Lund og Pernille Andreassen: Gå i gang: evalueringsrapport.
- 2008:2 Jan Toftegaard Støckel (red.): Parallel leg eller integreret leg? – partnerskaber om børn, leg og bevægelse.

- 2008:1 Pernille Vibe Rasmussen og Kirsten Kaya Roessler: Stofmisbrug og fysisk aktivitet: Evaluering af ”Krop og læring – Mere styr på eget liv”.
- 2007:1 Bjarne Ibsen: Børns idrætsdeltagelse i Københavns Kommune 2007.